

Учитель-дефектолог Одеської
загальноосвітньої школи №71
I-III ступенів Одеської міської
ради Одеської області
Касіян Ірина Анатоліївна

Поради вчителям, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами

Кожна дитина по-своєму унікальна, і потреби кожної дитини специфічні. Дитина з особливими освітніми потребами на сучасному етапі розвитку суспільства розглядається як особистість, яка має ті ж права, що й інші члени спільноти, але через особливості індивідуального розвитку їй необхідно надавати особливі освітні послуги. Завдяки сучасній комплексній допомозі у дітей з особливими потребами спостерігаються позитивні зміни в особистісно-мотиваційній, пізнавальній, емоційно-вольовій сфері.

Учитель загальноосвітньої школи повинен бути готовим не тільки до професійно-педагогічної діяльності зі звичайними учнями, але й до корекційно-педагогічної роботи з дітьми, що мають психофізичні особливості.

Педагог як суб'єкт педагогічної діяльності повинен також уміти управляти розвитком, навчанням і вихованням учня, своєчасно і результативно проводити корекцію педагогічного впливу на особистість дитини, його поведінку і відношення до навчального середовища.

Найважливіші корекційні вміння учителя, в класі якого є діти з особливостями психофізичного розвитку:

- вміння бачити відхилення в розвитку дитини;
- провести педагогічну діагностику разом з дефектологом і психологом;
- спрогнозувати шляхи подальшого розвитку дитини з урахуванням наявного дефекту;
- попередити виникнення порушень розвитку вторинних відхилень;
- визначити загальні і конкретні завдання корекційного навчання і виховання;
- планувати окремі види корекційної роботи;
- враховувати в навчально-виховному процесі характерні для дітей з особливостями психофізичного розвитку можливості і фактори компенсації, використовувати їх в корекційній діяльності;
- відбирати і застосовувати необхідні для вирішення корекційних завдань методи, прийоми і засоби навчання, виховання, діагностики, корекції, компенсації;
- створювати корекційні умови виховання, навчання, розвитку і соціальної адаптації дітей з особливостями психофізичного розвитку для засвоєння ними інтелектуального і морального досвіду в поєднанні з засвоєнням мови і мовлення;

- формувати позитивну мотивацію участі в корекційній роботі у дітей з особливостями розвитку і виховувати в них оптимізм, бачення життєвої перспективи, відчуття успіху;
- визначати результативність корекційної роботи на всіх етапах педагогічної діяльності;
- свідомо і критично управляти своєю корекційною діяльністю;
- працювати в тісному контакті з фахівцями: дефектологом, психологом, логопедом, медичними працівниками, а також з батьками.

Корекційна робота повинна бути направлена на корекцію всієї особистості.

У корекційній роботі поряд з спеціальними вправами необхідні вправи на:

- зміцнення м'язів кисті руки, дрібної моторики пальців рук;
- розвиток орієнтування в просторі;
- розвиток пам'яті;
- розвиток мислення;
- розвиток мовлення.

Рекомендації щодо роботи з дітьми з особливими потребами

1. Варто створити для роботи спокійну атмосферу:

- міміка та пантоміміка (жести) відіграють важливу роль в установленні контактів;
- жести мають носити відкритий доброзичливий характер;
- не слід перехрещувати руки на грудях, ховати їх за спину або у кишені.

2. Варто намагатися налагодити доброзичливий, партнерський контакт:

- свою роботу треба починати з усмішки;
- ні в якому разі не можна настроюватись на почуття жалю або зверхності, тим паче нехтувати дитиною - ваше обличчя і жести вас видають.

3. Дитина з ООП має своє психологічне життя:

- потрібно коректно увійти у внутрішній світ дитини;
- треба м'яко зацікавити дитину у грі або іграшці, завданні;
- варто використовувати дидактичні ігри, роздатковий матеріал, мозаїку, конструктор та інше;
- у процесі гри доцільно включати елементи корекції - порушень мовлення;
- дитина з ООП піддається впливу страхів більше, ніж здорова;
- варто повсякчас підбадьорювати дитину;
- слова «не вмієш», «злякався», «у тебе не вийде» потрібно виключити з розмови;
- варто постійно тримати дитину у полі зору, стежити за її реакціями: напруженість, стереотипні рухи, невдоволені репліки мають бути поміченими;
- слід бути насторожі, якщо дитина голосно сміється, співає, залишаючись напруженою;
- іноді можуть виявлятися сексуальні нахили дитини.

Для того, щоб корекційна спрямованість навчання – дітей з особливостями психофізичного розвитку дала позитивні результати, вчитель

повинен знати наскільки вона ефективна, тобто користуватися такими критеріями, як:

- якісне і кількісне полегшення структури дефекту;
- виправлення недоліків і перехід до скоригованої вади, до позитивних можливостей дитини;
- підвищення рівня актуального розвитку і, як наслідок, збільшення зони найближчого розвитку;
- свідоме користування дітьми набутим досвідом;
- накопичення і позитивна зміна властивостей особистості.

Користуючись цими критеріями, вчитель може зробити висновок щодо правильності та якості корекційної роботи. Висвітлювати їх можна у індивідуальних програмах розвитку через певні проміжки часу. Підставою для цього стануть результати роботи дефектолога, психолога, логопеда. Дидактичними показниками при цьому виступатиме традиційна оцінка знань, умінь і навичок.

Вчитель повинен оволодіти необхідними знаннями та навичками:

- ознайомитись із анамнезом, мати уявлення про основні види порушень психофізичного розвитку дитини;
- вивчити стан уваги, стомлюваності, темп роботи кожної дитини;
- враховувати стан слуху, зору, особливості моторики та загального фізичного розвитку учня;
- бути добре знайомим з приладами, які використовують учні з порушенням зору і слуху, перевіряти придатність слухових апаратів, стежити за чистотою окулярів.
- навчитися визначати, оцінювати і створювати навчальне середовище для дітей з різними потребами;
- вивчити основні принципи роботи в команді;
- навчитися спостерігати за дітьми та оцінювати їх розвиток під час занять;
- закінчувати заняття, коли діти втомилися чи відволікаються;
- вміти складати плани індивідуальної роботи, оволодівати спеціальними методиками відповідно до специфічних потреб дітей;
- створювати оптимальні умови для спілкування, сприяти налагодженню дружніх стосунків між дітьми;
- формувати у дітей досвід стосунків у соціумі, навичок адаптації до соціального середовища;
- ставитися з повагою до дітей та їх батьків.